

КОНФЕРЕНЦІЇ

УДК 502 (477.83)

*Адаменко О.М.
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу*

1-а Міжнародна науково-практична конференція «Екологічна безпека та збалансоване ресурсокористування», 20-22 вересня 2012 р., м. Івано-Франківськ

Сьогодні, як ніколи, важливо забезпечити гармонійний розвиток господарства, людини і природи, щоб технічне втручання в біосферу Землі не зашкодило якості середовища, в якому живуть люди. Ми є свідками не тільки активних і неоднозначних політичних баталій, у котрих використовується як аргумент і екологічна інформація, а й проявів низької екологічної культури і навіть екологічного невігластва як пересічних громадян, так і керівників промислових підприємств та працівників владних структур. Образно кажучи, відчувається брак не тільки чистої води і повітря, а й елементарних екологічних знань. Ця обставина примушує нас запропонувати нову стратегію екологічної безпеки і збалансованого використання природних ресурсів.

По-перше, екологія на сучасному етапі розвитку суспільства повинна не тільки констатувати всілякі порушення стану навколишнього природного середовища, а, насамперед, завбачувати їх, унеможливити деградацію довкілля, створювати такі природно-технічні системи, які б забезпечували гармонійний розвиток Людини-Природи-Техносфери.

По-друге, настав час об'єктивно поррахувати природні ресурси як Землі в цілому, так і кожної держави, а в ній – кожного регіону, області, району, тобто керівництво і громада кожної адміністративно-територіальної одиниці повинні знати, скільки якого ресурсу у них є і скільки можна витратити матеріально-сировинних, територіальних, земельних, водних, кліматичних, вітрових, енергетичних, біологічних та інших ресурсів, тобто скільки і чого можна взяти від природи, щоби не порушити існуючий природний баланс, щоби не лишити майбутні покоління такої ж можливості.

І, нарешті, по-третє, які технології управління станом довкілля необхідно розробити щоби забезпечити і перше і друге?

Ось на таких засадах була проведена І-ша Міжнародна науково-практична конференція 20-22 вересня 2012р., організована кафедрою екології інженерно-екологічного факультету Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (ІФНТУНГ) (рис. 1, 2).

В конференції взяли участь 308 науковців, викладачів, докторантів, аспірантів і студентів із відомств, установ та організацій:

I. Національна академія наук України

1. Інститут геології і геохімії горючих копалин, Львів
2. Інститут географії, Київ
3. Інститут геохімії навколишнього середовища НАНУ і МНС, Київ
4. Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П.Семененка, Київ
5. Інститут гідробіології, Київ
6. Інститут екології Карпат, Львів
7. Інститут електронної фізики, Ужгород
8. Інститут економіки природокористування та сталого розвитку, Київ
9. Інститут мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного, Київ
10. Інститут регіональних досліджень, Львів
11. Інститут телекомунікацій та глобального інформаційного простору, Київ

Рис. 1. Президія конференції (зліва направо): проректор з наукової роботи ІФНТУНГ О.М. Карпаш, завідувачка кафедри екології Національного гірничого університету України (м. Дніпропетровськ) А.І. Горова, професор кафедри екології ІФНТУНГ О.М. Адаменко. Виступає: завідувач кафедри прикладної екології Одеського державного екологічного університету Т.А. Сафранов

Рис. 2. На пленарному засіданні конференції

II. Міністерство освіти і науки України

Класичні університети

1. Дніпропетровський національний університет ім. Олесь Гончара
2. Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка
3. Кременчуцький національний університет ім. Михайла Остроградського
4. Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова
5. Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника
6. Сумський державний університет
7. Ужгородський національний університет
8. Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
9. Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна
10. Хмельницький національний університет

Технічні університети

1. Дніпродзержинський державний технічний університет
2. Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
3. Київський національний університет будівництва і архітектури
4. Кримська національна академія природоохоронного і курортного будівництва,

Сімферополь

5. Луцький національний технічний університет
6. Національний авіаційний університет України, Київ
7. Національний аерокосмічний університет ім. М.Є.Жуковського «Харківський авіаційний інститут»

8. Національний університет водного господарства і природокористування, Рівне
9. Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут»
10. Національний технічний університет «Львівська політехніка»
11. Національний транспортний університет, Надвірнянський коледж
12. Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
13. Національний університет харчових технологій, Київ
14. Одеський державний екологічний університет
15. Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя
16. Харківський національний автомобільно-дорожній університет
17. Харківський університет будівництва і архітектури
18. Черкаський державний технологічний університет
19. Чернівецький факультет НТУ «Харківський політехнічний інститут»
20. Чернігівський державний технологічний університет

Економічні університети

1. Кримський економічний інститут Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана, Сімферополь
2. Тернопільський національний економічний університет

Педагогічні університети

1. Рівненський державний гуманітарний університет
2. Тернопільський національний педагогічний університет ім. В.Гнатюка
3. Чернігівський національний педагогічний університет ім. Т.Г.Шевченка

III. Міністерство аграрної політики і продовольства України

1. Житомирський агроекологічний університет
2. Кримський агротехнологічний університет, Сімферополь
3. Львівський національний аграрний університет
4. Національний університет біоресурсів та природокористування, Київ
5. Подільський державний аграрно-технічний університет, Кам'янець-Подільський

Хмельницької області

6. Полтавська державна аграрна академія
7. Уманський національний університет садівництва

IV. Міністерство екології та природних ресурсів України

1. Державна екологічна академія післядипломної освіти і управління, Київ
2. Карпатський національний природний парк, Яремче
3. Національний природний парк «Зачарований край», Закарпатська область
4. Природний заповідник «Горгани», Надвірна

V. Міністерство з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту України

1. Державний університет безпеки життєдіяльності, Львів
2. Національний університет цивільного захисту, Харків

VI. Міністерство охорони здоров'я України

1. Інститут екогігієни і токсикології ім. Л.І. Медведя, Київ, Чернівці

VII. Національна академія аграрних наук України

1. Інститут сільськогосподарської мікробіології і агропромислового виробництва, Чернігів

VIII. Державна комісія України по запасах корисних копалин, Київ

IX. Державне агентство України з водного господарства

1. Інститут водних проблем і меліорації, м. Київ

X. Державне агентство України з лісового господарства

1. Науково-дослідний інститут гірського лісівництва ім. П.С.Пастернака, Івано-Франківськ

XI. Недержавні вищі навчальні заклади

1. Галицька академія, Івано-Франківськ
2. Університет сучасних знань, Київ

XII. Підприємства

1. Долинський газовий завод
4. ТОВ «Украгротех», Полтава

XIII. Закордонні учасники

Республіка Білорусь

Брестський державний університет ім. О.С. Пушкіна

Габон

Канада

Ріджайн-університет, Саскачеван

Косово

Університет Приштина

Республіка Молдова

Інститут географії АН Республіки Молдови

Намібія

Російсько-Намібійська компанія «Аскор»

Федеративна Республіка Німеччина

Польща

Краківська гірничо-металургійна академія

Російська Федерація

1. Новосибірська державна академія водного транспорту
2. Російсько-Намібійська компанія «Аскор», Москва

Румунія

Університет Норд, Бая Маре

Словаччина

1. Управління екології, Братіслава
2. Прешовський університет

Туркменістан

Японія

Україна була представлена 17 областями і 27 містами. Серед учасників конференції 49 докторів і 85 кандидатів технічних, фізико-математичних, геолого-мінералогічних і геологічних, географічних, хімічних, біологічних, сільськогосподарських, економічних та юридичних наук. Важливо, що серед учасників-доповідачів було 32 аспіранти і 50 студентів різних ВНЗ.

На 2-х пленарних і 5 секційних засіданнях (рис. 2) було заслухано і обговорено 176 доповідей, які до початку Конференції були опубліковані і вручені учасникам при реєстрації у спеціальних папках у фахових журналах «Екологічна безпека та збалансоване ресурсокористування» №2 (6) – 2012 та №1 (7) – 2013 і в збірнику «Доповіді і тези I^{ої} Міжнародної науково-практичної конференції «Екологічна безпеки та збалансоване ресурсокористування».

Заслухавши і обговоривши наукові доповіді стосовно екологічної безпеки та збалансованого ресурсокористування у різних регіонах України, а також ознайомившись під час наукових екскурсій зі станом природних комплексів і екосистем Карпатського регіону, конференція УХВАЛИЛА:

1. Відзначити, що проблеми збалансованого ресурсокористування в екологічно безпечних межах є головною умовою сталого розвитку природної екосистеми Українських Карпат та інших регіонів. Унікальні ландшафтні комплекси і екосистеми є цінними не лише в масштабах Українських Карпат, але й Карпатської гірської системи вцілому. Тут зосереджено більше сотні різноманітних ландшафтних, геологічних, геоморфологічних, гідрологічних, геоботанічних та інших природних об'єктів, які необхідно зберегти для майбутніх поколінь. Це важливий еколого-географічний полігон проведення системних природничих досліджень європейського значення. І в цьому велике значення Івано-Франківської та інших областей Карпатського регіону.

Збереження та відтворення біологічного та ландшафтного різноманіття є необхідною умовою забезпечення сталого розвитку Карпатського регіону згідно з положеннями та принципами, закріпленими у Декларації щодо довкілля та розвитку («Порядок денний на ХХІ сторіччя», Ріо-де-Жанейро, 1992), Плані дій Світового Саміту з проблем сталого розвитку в Карпатському та Дунайському регіонах (Бухарест, 2001), Рамкової Конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат (Київ, 2003).

2. Наголосити, що екологічний стан у Карпатському регіоні за останні десятиріччя значно погіршився. Це спричинено надмірним рекреаційним навантаженням, забрудненням водних об'єктів побутовими стоками, зростаючими викидами транспортних засобів в атмосферне повітря, невпорядкованими рубками лісу, впливом техногенно небезпечних об'єктів Бурштинської ТЕС, калуських копалень, Домбровського кар'єру та хвостосховищ, об'єктів нафтогазовидобутку та нафтохімпереробки, несанкціонованого відбору піщано-гравійно-галечникових відкладів із русел рік, активним розвитком зсувних, суфозійних, карстових та ерозійних процесів. Новою суттєвою екологічною загрозою може стати спорудження малих ГЕС, що передбачає будівництво водозаборів, в т. ч. греблі і водосховища, водонапірних трубопроводів довжиною більше 3 км вздовж русел річок. Такі об'єкти необхідно проектувати не всупереч вимогам екологічного законодавства, а згідно норм екологічної безпеки та єдиної для Карпатського регіону Державної програми спорудження малих ГЕС на гірських річках.

3. Особливу загрозу природним геосистемам, господарству, транспортній інфраструктурі і населенню несуть катастрофічні повені на ріках Дністер, Прут, Серет і Тиса, які значно почастишали в останні роки, що пов'язано з глобальним потеплінням і зростаючим техногенним навантаженням на геосистеми. В цьому плані учасники Конференції підтримують ініціативу Івано-Франківської обласної ради, керівництва ІФНТУНГ, інженерно-екологічного факультету та кафедри екології, які виграли грант Всеукраїнського конкурсу проектів місцевого розвитку і за рахунок коштів Кабінету Міністрів України створили у 2012р. Дністровський науково-навчально-виробничий інженерно-екологічний протипаводковий полігон на березі Дністра у с. Маріямпіль

Галицького району Івано-Франківської області. У розпорядженні екологічної лабораторії полігону – 5 електрохімічних приладів «Екотест» для визначення забруднень води і ґрунтів, 8 комп'ютерів для обробки екологічної інформації та інше обладнання.

Учасники Конференції звертаються з проханням до Івано-Франківської ОДА та облради передбачити у бюджеті 2013 р. і наступних років кошти для подальшого функціонування Дністровського протипаводкового полігону, основною задачею якого є прогнозування можливих повеней, заходи щодо зниження їх катастрофічних наслідків та створення автоматизованої інформаційно-вимірювальної протипаводкової системи та попередження населення.

4. Учасники Конференції звертаються до Кабінету Міністрів України з проханням переглянути порядок здійснення моніторингу навколишнього природного середовища в Україні, посиливши роль регіонального моніторингу і забезпечивши особливу роль у його здійсненні комплексних стаціонарних екологічних досліджень. Науково обґрунтована мережа таких стаціонарів з урахуванням територіальної диференціації ландшафтного і біорізноманіття, різних типів господарської діяльності, несприятливих природних процесів, які потребують особливої уваги, має бути створена в Україні у найближчі роки.

5. Рекомендувати Міністерству енергетики та вугільної промисловості України, Міністерству екології і природних ресурсів України, Агентству України з водного господарства із залученням фахівців наукових та проектних установ розробити економічно та екологічно обґрунтовану Державну програму, а також відповідні рекомендації щодо будівництва малих гідроелектростанцій та використання вітро-, геліо-, біогазових, геотермальних та інших альтернативних джерел енергії.

6. Міністерству екології і природних ресурсів України особливу увагу приділити проблемі розвідки та розробки сланцевого газу на Юзівській та Олеській площах, де необхідно виконати екологічний аудит сучасного стану довкілля, оцінити вплив на довкілля кожної проекрованої свердловини, організувати постійно діючий моніторинг довкілля, оцінити можливості використання поверхневих водних ресурсів для буріння і гідророзривів пластів, провести громадські слухання з цієї проблеми у кожному населеному пункті. Активніше залучати до проблем видобутку сланцевого газу науковий потенціал ВНЗ України.

7. Необхідними складовими гармонійного й екологічно-безпечного розвитку суспільства є екологічна освіта і наука. У сучасних умовах її розвиток і модернізація повинні відбуватися у напрямку наближення до європейських стандартів із врахуванням національних і регіональних особливостей. На досягнення цієї мети скеровано діяльність Науково-методичної комісії МОНУ з екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування, чергове засідання якої відбулося під час роботи Конференції 20 вересня 2012р. Було наголошено, що ключовими особливостями сучасного екологічного науково-освітнього простору є: 1) наближення змісту терміну "екологія" до його первинного значення і його широке використання не тільки в науці, освіті, а й у повсякденному житті; 2) доповнення фундаментальної екологічної науки розгалуженою системою прикладних екологічних напрямів: геоекоекологічним, еколого-технобезпечним, ресурсно-економічним та іншими; 3) популяризація екологічних ідей і їх неправомірне використання політтехнологами, рекламними компаніями, громадськими організаціями; 4) неналежна увага до екології у середній школі, наслідком чого є низький рівень екологічної освіченості громадян і недостатність базових екологічних знань абітурієнтів. Звертає на себе увагу і недостатній рівень екологічної обізнаності більшості управлінців, попри те, що екологічні знання є для них законодавчо визначеною кваліфікаційною вимогою; 5) низький рівень працевлаштування випускників ВНЗ за спеціальністю «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» при помітному дефіциті висококваліфікованих екологів на підприємствах і в управлінських органах; 6) недостатнє фінансування екологічної освіти і науки; 7) жорстка конкуренція ВНЗ «за абітурієнта», що зумовлено як демографічною

ситуацією в Україні, так і зростаючою тенденцією вступу випускників шкіл до Європейських вищих навчальних закладів.

8. Учасники Конференції звертаються до МОНУ України розглянути можливість доповнення Переліку спеціальностей, за якими захищаються кандидатські та докторські дисертації, галузю «Екологічні науки», до якої входила б спеціальність «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування».

Учасники Конференції глибоко вдячні Оргкомітетові, ректорату ІФНТУНГ, інженерно-екологічному факультету та кафедрі екології за відмінну організацію і проведення Конференції, а також Головному управлінню освіти і науки Івано-Франківської ОДА, Державному управлінню охорони навколишнього природного середовища в Івано-Франківській області, «Західним енергетичним транзитам» і дирекції ТК «Буковель» за сприяння у проведенні конференції та публікації її матеріалів.

Ухвала прийнята одногосно на Пленарному засіданні Конференції 21 вересня 2012р.